

ESTRATÈGIES EUROPEES, PER A LES UNIVERSITATS D'EUROPA
DECLARACIÓ DE PRAGA 2009

DOCUMENT INFORMATIU CU 4/5 2009

20 de maig de 2009

DECLARACIÓ DE PRAGA 2009 European University Association¹

CONTINGUT

I.	SITUACIÓ DE CONTEXT	3
II.	10 FACTORS D'ÈXIT PER A LES UNIVERSITATS EUROPEES DURANT LA PROPERA DÈCADA	4
III.	MISSATGE ALS LÍDERS POLÍTICS: COMBATRE LA CRISI ECONÒMICA I FINANCERA GLOBAL MITJANÇANT LA INVERSIÓ EN EDUCACIÓ SUPERIOR I RECERCA.....	6

I. SITUACIÓ DE CONTEXT²

Al segle XXI, les universitats europees tenen associades noves expectatives i demandes per a la construcció del concepte de l'Europa del Coneixement. Les institucions europees són cridades a ser autònomes, responsables, inclusives, fortes en recerca i basades en l'educació i l'aprenentatge per tal d'assumir els reptes socials i econòmics derivats de la globalització, la transformació demogràfica d'Europa i el canvi tecnològic. Aquests requeriments comporten universitats flexibles i modernes, amb una forta dimensió europea, caracteritzades per la mobilitat acadèmica i laboral dins Europa i orientades a la internacionalització.

Bolònia ha esdevingut una oportunitat crucial per incrementar l'atractiu i la visibilitat internacional del sistema universitari europeu en un context global. Aquesta reorganització acadèmica ha de significar un millor posicionament local i internacional de les institucions, en particular, per atreure talent. Les eines que proporciona aquest nou context han de significar l'elaboració d'estratègies pròpies d'internacionalització de cada institució. L'avantatge dins aquest marc serà per les institucions amb major orientació internacional i bons lligams amb el mercat laboral.

La flexibilitat és en aquests moments un requeriment imprescindible. Els estudiants tindran itineraris més individualitzats, cursats a les diferents institucions que hagin desenvolupat eines per reconèixer estudis realitzats a altres universitats, mitjançant la correcta utilització del sistema ECTS. El procés encara és incipient en molts llocs.

La comunicació i la constant relació amb els *stakeholders* és crucial. Una internacionalització insuficient dels programes d'estudis juntament amb una baixa mobilitat serà un obstacle pel progrés de la institució. La internacionalització no és en si mateixa un resultat d'aquest procés sinó un factor facilitador que ajudarà a la seva implementació.

El redisseny dels plans d'estudis i la implementació de sistemes de qualitat haurà de contemplar els següents reptes:

- l'empleabilitat dels estudiants,
- el balanç entre les necessitats regionals i la importància de mantenir programes orientats a la internacionalització,
- el desenvolupament d'itineraris flexibles i la construcció de ponts entre diferents institucions per afavorir la mobilitat dels estudiants, promovent, d'aquesta manera, la mobilitat horitzontal,
- l'impuls de la mobilitat vertical que afavoreixi que un estudiant cursi els diferents cicles universitaris a diferents institucions.

La implementació de Bolònia té com a resultat, en molts casos, els canvis en la governança de les institucions, una oferta acadèmica interdisciplinària i el desenvolupament d'estructures de postgrau que estimulen la consolidació

² Wilson, Lesley *Implementing Bologna: lessons learned and ongoing challenges for post 2010*.

d'estratègies i polítiques d'internacionalització. En particular, mereixen especial atenció a l'hora de consolidar, comunicar i optimitzar aquesta reforma els següents factors:

- La correcta implementació del sistema ECTS
- L'assegurament d'un marc que fixi les bases per a títols dobles i conjunts
- El reconeixement acadèmic de l'aprenentatge previ. El desenvolupament d'eines que facilitin la transparència per recolzar la introducció del concepte d'aprenentatge al llarg de la vida.
- El desenvolupament d'oportunitats per a la mobilitat vertical i horitzontal
- La desaparició d'obstacles per a la mobilitat d'estudiants i de staff (per exemple, assegurant la portabilitat de les beques i dels sistemes de pensions).

Les institucions europees hauran de projectar la connexió entre educació i recerca. Un element crucial per determinar la visibilitat global i l'atractiu de les universitats europees és la seva activitat com a institució de recerca. En aquesta línia, els estudis de doctorat esdevenen estratègics i la supressió d'obstacles per a la mobilitat dels joves investigadors i la promoció de les carreres acadèmiques a les universitats europees són les necessitats futures a desenvolupar. És necessari que el procés de Bolònia i el de construcció de l'Àrea de Recerca Europea (ERA) vagin fortament lligats per tal d'assegurar la capacitat d'atracció i la competitivitat del sistema universitari europeu.

Davant aquests context, els rectors de les universitats europees assistents a la Conferència de Praga, celebrada del 18 al 21 de març, signen la declaració següent.

DECLARACIÓ DE PRAGA

II. 10 FACTORS D'ÈXIT PER A LES UNIVERSITATS EUROPEES DURANT LA PROPERA DÈCADA

Preàmbul:

La nostra visió comuna és la d'universitats autònomes, com a institucions dinàmiques i flexibles que promouen l'excel·lència i la innovació en docència, recerca i transferència de coneixements.

Alhora, universitats que responen a les necessitats canviants i a vegades excepcionals de les societats i economies, i que contribueixen a trobar resposta per a problemes globals.

Això implica una existència continuada i una evolució enèrgica de les universitats, que s'han de caracteritzar pel compromís d'oferir una educació basada en la recerca a un alumnat cada cop més divers, enfortir els vincles entre la docència i la recerca, i donar als titulats les competències necessàries per reaccionar davant mercats laborals que canvien molt ràpidament. Per això cal tenir universitats amb diferents tradicions, missions i fortaleses en el context d'un sistema d'institucions d'educació superior europees que compti amb mecanismes de progressió d'una institució a una altra, un sistema que es basi en la igualtat de valoració de les diverses missions i que consideri la

importància que té equilibrar la necessitat de ser competitiu amb la necessitat de la millora de la cooperació, la cohesió social i la solidaritat.

Per tenir universitats integradores i amb capacitat de resposta que es dediquin a les tasques bàsiques de docència i recerca, és necessari:

1. **Ampliar les oportunitats de participar en l'educació superior i de finalitzar-la satisfactòriament:** fer que la formació contínua esdevingui una realitat tot ampliant el grup de persones que accedeixen a l'educació superior, garantint possibilitats de continuació permanent per a l'estudiantat i fent una atenció especial a una consecució de fites satisfactòria.

2. **Millorar les carreres professionals dels investigadors:** mitjançant la transparència en els procediments de contractació i promoció, i garantint una major independència dels joves investigadors en la fase postdoctoral, de manera que es millori la qualitat i l'atractiu general de les carreres de recerca i s'optimitzi el rendiment de les universitats en matèria de recerca.

3. **Oferir programes d'estudi rellevants i innovadors:** reforçar la missió docent de les universitats mitjançant una reforma i una renovació curriculars que introdueixin nous enfocaments a l'ensenyament, vies flexibles d'aprenentatge adaptades a les necessitats dels diferents estudiants, de manera que es garanteixi que els futurs titulats i les persones que accedeixin al mercat laboral amb un títol universitari tinguin les habilitats i competències necessàries per aconseguir una feina en aquests mercats laborals que canvien tan ràpidament.

4. **Desenvolupar perfils institucionals distintius de recerca:** estimular una gran varietat d'entorns únics que promoguin enfocaments interdisciplinaris per abordar els reptes globals del segle XXI; millorar-los creant projectes centrats en àmbits; donar-hi suport finançant la recerca per concurs, i reforçar-los amb mecanismes de cooperació a través de grups regionals i xarxes a escala europea.

Per tenir universitats fortes i flexibles que busquin l'excel·lència en les seves diferents missions, cal:

5. **Conformar, reforçar i implementar l'autonomia:** les universitats necessiten més autonomia per servir millor la societat i, concretament, per garantir marcs normatius favorables amb els quals els dirigents universitaris puguin: dissenyar estructures internes de manera eficient, seleccionar i formar el personal, dissenyar programes acadèmics i utilitzar recursos financers, tot això seguint la filosofia dels perfils i missions institucionals específics.

6. **Augmentar i diversificar les fonts d'ingressos:** per aconseguir una sostenibilitat financera, tot implementant pràctiques de comptabilitat sòlides que identifiquin el cost total de les activitats, diversificant les fonts d'ingressos i garantint un finançament públic adequat, que proporcioni la base per complir les missions essencials de la universitat a llarg termini.

7. **Millorar la qualitat i la transparència:** assumint totalment les responsabilitats derivades del compromís de qualitat de les universitats i proporcionant una informació acurada de la missió, les activitats, el rendiment i els resultats obtinguts a l'estudiantat, l'empresariat i la resta de parts interessades.

8. **Promoure la internacionalització:** millorant la col·laboració global, les aliances i la presència més enllà d'Europa com una prioritat per a un nombre encara més gran d'universitats amb missions diverses, per garantir una presència estratègica i fomentar una actitud més internacional tant entre l'estudiantat com entre el personal universitari, i, especialment en temps de crisi i finançament global, per mostrar una solidaritat i cooperació actives.

9. **Augmentar i millorar la qualitat de la mobilitat:** per aconseguir-ho cal desenvolupar estratègies institucionals coherents: proporcionar oportunitats estructurades i eliminar obstacles per a la mobilitat de l'estudiantat i el personal universitari, incloent-hi el personal d'administració i serveis i els investigadors en totes les fases de la carrera professional; fomentar la mobilitat entre sectors, institucions i a escala internacional com una manera de fomentar el desenvolupament personal, acadèmic i professional, i millorar les habilitats transferibles, incloent-hi la competència lingüística.

10. **Crear aliances:** per reforçar les missions variades de les universitats, tenint en compte les necessitats dels col·laboradors pel que fa al desenvolupament dels plans d'estudis, la col·laboració en recerca i les activitats d'innovació; en particular s'ha d'adoptar el model d'innovació obert de cooperació universitat-empresa, basat en una sòlida gestió de projectes i una gestió millor de la propietat intel·lectual, que reflecteixi els respectius interessos.

III. MISSATGE ALS LÍDERS POLÍTICS: COMBATRE LA CRISI ECONÒMICA I FINANCERA GLOBAL MITJANÇANT LA INVERSIÓ EN EDUCACIÓ SUPERIOR I RECERCA

PER QUÈ?

1. **Les universitats són decisives per al futur d'Europa:** mitjançant la creació de coneixement i fomentant la innovació, el pensament crític, la tolerància i una ment oberta, preparem els ciutadans perquè duguin a terme la seva funció dins la societat i l'economia, i responem a les seves expectatives proporcionant oportunitats per al desenvolupament individual i el creixement personal.

Mitjançant l'educació basada en la recerca a tots els nivells, oferim l'especialització d'alt nivell i el pensament innovador que les nostres societats modernes necessiten i del qual depèn el desenvolupament econòmic, social i cultural futur. Estem lluitant per un futur a llarg termini, a més a més d'assumir noves tasques i de donar solucions als problemes actuals.

2. **Les universitats són motors per a la recuperació econòmica:** pel fet de lluitar per l'excel·lència en l'ensenyament, la recerca i la innovació, oferir oportunitats a grups d'estudiants diferents i proporcionar l'entorn creatiu òptim

per als joves investigadors de talent que Europa necessita, les universitats són cada cop més una peça essencial per al creixement futur i la consolidació de la societat del coneixement a Europa. Amb la nostra reserva de ciutadans flexibles i ben formats, capaços de reaccionar davant mercats laborals canvians, i amb l'experiència en recerca necessària per fer una Europa més creativa i innovadora i, per tant, en últim terme més competitiva, estem ben situats per trobar respostes als reptes globals del segle XXI.

3. L'educació superior i la recerca necessiten un paquet d'estímul europeu: com a institucions principalment públiques que serveixen el bé comú i que eduquen gairebé la meitat de la població d'Europa, i tenint en compte les circumstàncies actuals, les universitats són ara més que mai decisives per al desenvolupament futur d'Europa. Es pot dir això mateix del suport públic a l'educació superior i la recerca: quan disminueix el suport privat i flauegen les empreses, el finançament públic és fonamental per garantir la continuïtat. Europa no es pot permetre el risc de perdre una generació de persones amb talent ni una disminució important de l'activitat en recerca i innovació. Això significa que cal redoblar l'esforç per assolir l'objectiu de Barcelona del 3% d'inversió en recerca i desenvolupament, la qual cosa significa més de 700.000 investigadors addicionals, i que cal invertir com a mínim el 2% del PIB en educació superior, tal com ha proposat la Comissió Europea.

QUÈ?

4. Un paquet d'estímul europeu mitjançant l'educació superior i la recerca: tots els talents compten i, per tant, l'EUA (European University Association) insta els responsables de la presa de decisions a escala nacional i europea a emular la gran inversió en educació superior i recerca que caracteritza el paquet d'estímul econòmic dels Estats Units. Aquest paquet és una ajuda tant per a la recerca més avançada com per als estudiants i les famílies amb dificultats per pagar l'educació superior, i recalca, doncs, la necessitat de donar suport a l'educació i la recerca, per garantir que la recerca i la innovació continuïn essent el motor del desenvolupament econòmic futur i que es mantingui una àmplia participació en l'educació superior.

Un suport d'aquest tipus és igualment decisiu per reforçar el desenvolupament dinàmic continu de les àrees de recerca i educació superior europees que impulsen les activitats de les universitats europees. Aquest suport fomentarà la solidaritat europea i combatrà el risc actual creixent del nacionalisme i el proteccionisme a Europa; de la mateixa manera, garantirà que Europa surti de la crisi actual amb més força, resistència i entusiasme pel futur. Com a signe del pensament previsor, del compromís i de la solidaritat, l'EUA recomana:

- **Invertir en la generació actual de joves investigadors:** Europa no ha de sacrificar una generació de joves investigadors; cal un programa europeu d'estímul per crear oportunitats i incentius que retinguin els joves investigadors de tot el continent en carreres professionals de recerca, seguint l'exemple dels programes adoptats a escala nacional, com ara als Països Baixos. Per això és necessari augmentar substancialment les oportunitats de finançament a disposició dels joves investigadors a tots els nivells: a través del Consell Europeu de Recerca, que pot jugar un paper encara més important en la

promoció de l'excel·lència en recerca europea si se li proporcionen més fons; a través dels programes marc de recerca de la CE, i mitjançant actuacions a escala nacional i regional que garanteixin la provisió dels drets de seguretat social i pensions, i una transferència que afavoreixi una mobilitat professional equilibrada a tot Europa. Per la nostra part, com a universitats, ens comprometem a millorar les oportunitats de carrera professional per als joves investigadors i a garantir la implementació de les directrius que recullen la Carta Europea de l'Investigador i el Codi de Conducta per a la Contractació d'Investigadors de la Comissió Europea.

- **Recórrer a un potencial no utilitzat: mitjançant el compromís, la implementació i el finançament de la formació contínua a Europa** per assolir els objectius establerts a la Carta de les Universitats Europees per a la Formació Contínua, i per proporcionar un reciclatge i una continuació dels estudis i una formació addicional, de manera que s'arribi alhora a les persones que volen accedir a l'educació superior per primer cop. Per això és necessari un treball conjunt amb els governs i les empreses, que permeti desenvolupar i finançar mesures incentivadores adients; per exemple, redirigir les prestacions d'atur de manera que cobreixin les despeses de les persones que tornen a anar a la universitat. A escala europea, també s'haurien d'emprar fons socials/estructurals per donar suport a aquest tipus de mesures.

- **Actualitzar les instal·lacions de les universitats i la infraestructura dels campus:** per donar suport a l'educació superior i la recerca, i a la vegada estimular l'economia i proporcionar llocs de treball en altres sectors, com ara la construcció.

El programa proposat, amb finançament per concurs d'àmbit europeu europeu, hauria d'aprofitar les oportunitats que ofereix el Banc Europeu d'Inversions i hauria d'estar molt vinculat a l'ús de fons estructurals, com una manera de donar suport a la renovació i l'actualització de la infraestructura d'ensenyament i recerca a les universitats, especialment als nous estats membres.

El president de la Comissió Europea, José Manuel Barroso, en el missatge televisat que va adreçar a les persones que participaven en la conferència, explicava que retallar la despesa pública i privada en educació i recerca en aquest moment d'empitjorament de la situació econòmica seria un error, ja que podria tenir un "impacte negatiu directe" en el creixement futur. "Invertir més en educació i recerca farà que Europa surti més ràpidament de la recessió i en millors condicions..."